

הלכות עירובין שצב

תכנא

שצב דין עירובין לעיר וכו' ט' סעיפים:

א עיר שהיתה קנין יחיד שבנאה יחיד לעצמו שישכרונה לרבים¹ שאין זו דומה לכל לרשות הרבים גמורה; אם הכשירו מבואותיה כהלכתם בלחי או קורה או צורת פתח או בולותות² כמו שנתבאר בסימן שס"ד³ הרי הם יכולים להשתתף כולם שיתוף אחד ויטלטלו בכל העיר⁴ ואינם צריכים לשיר ממנה כלום אפילו נעשית של רבים⁵ שמכרה אחר כך לרבים⁶ וכן אם בנאה להושיב בה דירון ושיר לעצמו דרכים ופלטות כדרך שהמלכים עושים⁷ הרי זו עיר של יחיד ומשתתפים כולם שיתוף אחד (אפילו מכרה אח"כ לרבים) וכן אם היתה של רבים מעולם ואין לה אלא פתח אחד⁸ אין זו דומה לרשות הרבים⁹ ומשתתף כולם שיתוף אחד.

אבל אם היתה של רבים ויש לה ב' פתחים שהעם נכנסים בו ויוצאים בו¹⁰ שהיא דומה לרשות הרבים אע"פ שהכשירו מבואותיה כהלכותיה¹¹ אין מערבין את כולה אפילו נעשית אח"כ של יחיד¹² כי שמא תחזור ותיעשה של רבים¹³ אלא משיירין ממנה מקום אחד אפילו בית אחד¹⁴ ומשתתפים השאר ויהיו אלו המשתתפים מותרים בכל העיר חוץ מאותו מקום ששיירו שאסורים להוציא לשם כלים ששבתו בבתיהם¹⁵ ויהיו אותם הנשארם מותרים במקומם בשיתוף שעושים לעצמם אם הם רבים ואסורים בשאר כל העיר¹⁶ בכלים ששבתו בבתיהם ודבר זה משום היצר הוא כדי שידעו שהעירוב התיר להם לטלטל¹⁷ בעיר זו שרבים בוקעים בה ודומה לרשות הרבים שהרי המקום שנשאר שלא נשתתף עמדם אין ממלטלין בו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן¹⁸ אבל אם לא היה שיעור היה העירוב משתבח¹⁹ והיתה משתכחת תורת רשות הרבים²⁰ ע"י שרואין שממלטלין בעיר זו הרומה לרשות הרבים.

ולדברי האומרים²¹ שכל רשות הרבים שאין ס' רבוא בוקעין בה בכל יום אינה רשות הרבים גמורה שבפחות מס' רבוא אינה נקראת בקיעת רבים אין צריך לעשות שיעור לעיר של רבים אלא א"כ ששים רבוא בוקעים בה בכל יום²² וע"י סומכין עכשיו שאין נוהגין לעשות שיעור לשום עיר²³:

סימן שצב

- א** משנה נט, א לפירוש הרמב"ם פ"ה ה"ט. מוכא במורה שריע ס"א.
- ב** רשב"א בהדושה שם ד"ה בוג, ובעבתה הקדוש עקר ב ס"ד. מ"ח שם. מ"א ס"ק א.
- ג** רשב"א שם ד"ה והא רתנן.
- ד** סו"ט הל' עירובין (רמב"ן, רמב"ן). סו"ט ס' רפב. רשב"א שם. ב"י. לבוש ס"א. תוספות ז"ח מ"ב פ"י מ"ט ד"ה שהיה בירושלים. דגא כש"ת ד"י בן כ"ח ח"ג ס' ע"ד. שו"תא בכנסת הגדולה ה"מ"א ס"ק ט, שנכתפן בלחות.
- ה** ס"א וס"ד, אמתו מני בלחי וכו' ואיתו צריך דלתות. ו רמב"ם ושריע שם.
- ז** רמב"ם בפירוש המשנה שם. הדושה הרשב"א שם. עולת שבת ס"ק א.
- ח** משנה נט, א. רמב"ם ושריע שם.
- ט** רשב"א מ"מ ומ"א שם.
- י** רשב"ן במשנה שם ד"ה ועכשיו. הוכא בהדושה הרשב"א שם. עבדת הקדוש ומ"מ ומ"א שם.
- יא** ברייתא שם רע"ב. רמב"ם וזמר ושריע שם.
- יב** רש"י שם ר"ה א"ה א"ה.
- יג** ראה רש"י שם ד"ה ואין לה. לבוש ס"א.
- יד** ובדלעיל, דהיינו אפילו במקום שצריך דלתות. משנה שם. רמב"ם ושריע שם.
- טו** רש"י במשנה ד"ה ושל רבים. לבוש ס"א.
- יז** אב"י ט, א. מור ורמ"א ס"ג. ע"י דרשה ס"ק ב. מלביש יום מ"ב ס"ק ב. אגיה וז"א ס"ק א (רמב"ם בבית כלא הצר).
- יח** בדלעיל ס' שפח וש"י.
- יט** רמב"ם ושריע שם.
- כ** ד"ף במורה שם. הרמב"ם שם הכ"א. ש"ע שם.
- כא** רמב"ם ושריע שם.
- כב** ראה ש"ת הר"ן ס' ג.
- כג** רש"י במשנה ד"ה ושל רבים. מ"ז ס"ק א.
- כד** לעיל ס' שמה ס"א וש"י.
- כה** הגהות מייחנות פ"ה. רש"י ותוס' במשנה ד"ה עיר של יחיד. מור. ע"י ב"י ס"י שוחח.
- כו** מ"א ס"ק ב.

הלכות עירובין שצב

תחבב

ב עיר של רבים שיש לה פתח אחד וסולם במקום אחר בחומתה אין הסולם שנחומה נחשב כפתח להצריכה שיעור¹³ שהסולם אינו נחשב כפתח אלא להקל אבל לא להחמיר¹⁴ כמו שנתבאר בס' שע"ה¹⁵ ואפילו העמיד הרבה סולמות זה בצד זה ברוחב יותר מעשר אינם מבטלים החומה אשר שם מתורת מחיצה¹⁶.

ואם יש לה שני פתחים ויש אשפה לפני אחד מהם¹⁷ (שמונעת בקיעת הרכים שם¹⁸) הרי זו כאלו אין לה אלא פתח אחד:

ג הבתים שמניחים אותם שיעור לעיר אע"פ שאינם פתוחים לעיר אלא אחוריהם לעיר ופניהם לחוץ ואין להם חלונות לעיר שאפילו אם רצו להשתתף יחד אינן יכולים ואפילו הוא רק בית אחד ואפילו הוא בית הבקר או בית התבן שאין צריך לערב כלל¹⁹ עושים אותם שיעור ומערבים את השאר²⁰.

אבל בתי הנכרים יש אומרים²¹ שאינם מועילים לעשותם שיעור לעיר ויש מתירין²²:

ד עיר שנשתתפו כל יושביה חוץ ממבוי אחד הרי זה אוסר על כולם²³ ואם בנו איצטבא²⁴ ונבחה ד' מפחים²⁵ על פתח המבוי אינו אוסר עליהם שהרי סילק עצמו מלהשתמש במבואותיהם²⁶ ואע"פ שעובר בהם בשבת אין העברה ברגל בלבד אוסרת כיון שסילק עצמו ממשמש²⁷ כמו שנתבאר בס' שפ"י²⁸.

אבל אם נשתתפו כל המבואות אע"פ שלא נשתתפו יחד אלא מבוי מבוי בפני עצמו אינן אוסרים זה על זה²⁹ מפני שהיא רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת שלא במקומה בהעברה בלבד כיון שאינה משתמשת שם בשבת שהרי לא עורבה עמהם³⁰.

וכשמעריבין מבוי מבוי בפני עצמו אין צריך לשירר כלום שאין לך שיעור גדול מזה שכל אחד נעשה שיעור להביריו³¹.

כמה דברים אמורים בעיר שהיתה של רבים מעולם שמעולם הוצרכו לשירר אבל עיר שהיתה של יחיד³² אפילו נעשית של רבים כיון שאין צריכין לשירר והורגלו לערב כל המבואות יחד³³ בשיתוף אחד הרי נעשו כולם כמבוי אחד ואי אפשר להם ליחלק ולערב

מ ראה רש"י שם ד"ה העבור וד"ה אינו אוסר. וראה גם לעיל ס"י שענה ס"ד.
מא חוסי' שם ס"ד"ה דפנימית. פסקי ריא"ו פ"ה ה"ה אות ו. שלשי גבורים (ה, א) אות א.
מב סוף סעיף ב.
מו ח"א ס"ק ד.
מז שממבוי למבוי רומה לחצור לחצר, רלעיל ס"י שענה ס"ב. וז"ל לקמן ס"ה במחלק מבוי או רח"ו עם הלתות לשנים ברחבו (אלא דלקמן סוף ס"ה מתיר נמנעם זה אף בעיר של יחיד, וכאן אוסר בעיר של יחיד נמנעם המבואר כאן).
מה הרב רבינו יהונתן במשנה ד"ה אלא אם כן. רא"ש פ"ה ס"י. ש"ע סוף ס"א.
מו פסקי עירובין למחרים למחרים מרומבונג ס"י קבה. הגהות מימוניות פ"ה אות ד. מור וש"ע ס"ד. מ"א שם.
מז רש"י נגז', ב ד"ה מבוי נגז'. הגהות מימוניות שם. רא"ש פ"ה ס"ב. מ"ז ס"ק ג. מ"א שם.

כז רב נתמן נגז'. ב. מור וש"ע ס"ב.
כח רב ארז בר אבהו אמר רב נט, סעי"ב. מ"א ס"ק ה.
כט סעיף א.
ל רב יהודה אמר שמואל ט, א. מור וש"ע שם (ראה גירסת הגר"א שם).
לא אביי טז, ב. מור וש"ע שם.
לב ראה רש"י שם ד"ה ולא שנק, לבוש ס"ב.
לג כשאין בו דירוס, כולעיל ס"י שני ס"א. ס"י שענה ס"א. רפ"י שעב.
לד אביי ט, א. מור וש"ע ס"ג.
לה ש"ת ט"ז דין לב ח"ג ס"י עה. כפי שהובא בכנסת הגדולה הגר"א. מ"א ס"ק ג.
לו תשובות הר"ן ס"י ג. הובא בכנסת הגדולה ובמ"א שם.
לז רובים פ"ה הכ"ר. ש"ע ס"ד.
לח רב חזקא נט, ב. לפירוש העיקר ערך דקדק. ר"ף ותוס' שם ד"ה הערב דקדק.
לט ח"א ס"ק ו. וז"ל לעיל ס"י שענה ס"ד. ס"י שמו מוף ס"ט.

הלכות עירובין שצב

תתכג

מבוי מבוי בפני עצמו אלא א"כ יבנה כל אחד איצטבא על פתחו¹⁰⁰ לחלוק רשותו מהם כדי שלא יאסור על כולם:

ך ואפילו עיר שהיתה של רבים מעולם¹⁰¹ אם היא מוקפת חומה גבוה¹⁰² מפתחים ויש לה דלתות להתיר רשות הרבים שבתוכה אין מערבין אותה לחצאין¹⁰³ לארצה דהיינו שמבואות שבצד זה של רשות הרבים יערבו עירוב אחד והמבואות שבצד הב' יערבו עירוב אחד¹⁰⁴ ואפילו בני צד האחד רוצים ליתן כל רשות הרבים לצד הב' שהם ישתמשו בה כשבת מבתיהם ולא הם אין זה מועיל כלום שהרי גם הם צריכים לעבור ברשות הרבים כשבת ואוסרים אותה על בני צד הב' בדריסת רגלם¹⁰⁵ והוא הדין אפילו בני מבוי אחד אין יכולים לחלוק המבוי לארכו שבני צד זה יערבו לעצמן ובני צד זה לעצמן כיון ששניהם עובדים בו בשבת ואוסרים זה על זה בדריסת רגלם¹⁰⁶ כל שלא סילקו עצמן מתשמיש דהיינו שיבנה כל אחד איצטבא על פתח הצדו כמו שנתבאר בס' שפ"א¹⁰⁷.

אבל יכולים לחלוק העיר לרוחב¹⁰⁸ דהיינו שב' הצדדים של רשות הרבים שאצל פתח זה מערבין לעצמן וב' הצדדים שאצל פתח השני מערבין לעצמן¹⁰⁹.

ובלכך שיעשו צורת פתח באמצע רשות הרבים או באמצע המבוי במקום שמתחלקים בעירובין כדי לחלוק רשות זו מזו¹¹⁰ שלא תהא כל אחת פרוצה במילואה למקום האסור לה¹¹¹ שהרי אלו אסורים להשתמש מבתיהם לכאן ואלו אסורים לכאן כיון שלא יערבו יחד¹¹² ואם אמצע המבוי או אמצע רשות הרבים במקום שמתחלקים שם אינו רחב יותר מעשר אמות די כפס רחב ד' מפתים או ב' פסין של ב' משהויין¹¹³ שהם מועילים לחלק רשויות¹¹⁴ כמו שנתבאר בס' שפ"ג¹¹⁵ אבל איצטבא אינה מועלת במקום דריסת הרבים¹¹⁶.

(וכשעשו צורת פתח או ב' פסין משהויין או פס ד' ונחלקו רשות זו מזו אוי ארע"פ שעוברים זה על זה בשבת אין בכך כלום¹¹⁷ מפני שהו דומה לב' הצרות זו לפנים מזו¹¹⁸ שפגמית

מח גזר'א שם. מור ויזע"ע שם.
מט ע"י מור ויזע"ע סי' ק' ד (שמשמע מרא"ש ומור שם בענין של רבים צריך היכר).
נ ראה מ"מ פ"ה ה"ט. שו"ע סי"ה. וכלעיל ריש ס"א. וכלעיל סי' שפ"ט סי' ס"ד שהר"ר גבורה נותרת רק בדלתות.
נא בריה"א שם נ"ב, א.
נב רש"י שם ד"ה אלא לאורכה. מור ויזע"ע סי' י.
נג תוס' נ"ב, א ד"ה כמאן. מ"א שם. וא"כ קאי על זה מ"ש בגמרא שם נ"ב, ב דעמור דקה (שצריך כל מבוי איצטבא על פתחו).
נד ע"י מ"א סי' שס"ד ס"ג [ג] שהצד אסור על מבוי אפילו בדריסת תל לבד. ובב"י שם ד"ה כתב הרב רבינו ידונתן, וראה לקמן סי' א.
נה סוף סוף פ"ה מ, לענין הצד שלא נשתתף עם הדמיו. וכ"ה כאן בהצרות שמצד זה של מבוי כי או כמבואות שמצד זה של הר"ר כו'.
נו דב' פ"א לישנא קמא שם. וכוותיה פסק מור"ם מרומבונר בפסקי עירובין סי' קכה. רא"ש פ"ה סי' ט. מור ויזע"ע סי' ע"ג. ע"י דרכי משה סי' א. וסי' שס"ג ס"א (ולעיל שם סי' א). שאפשר לחלק מבוא לרוחב.
נז רש"י שם ד"ה אבל לרוב.
נח רא"ש שם בשם תוס' וכשם מור"ם מרומבונר. הגהות מיימנות פ"ה אות ד, ומדרכי רמז תקף כשם מור"ם. וכלעיל שם ושי"ג.
נט רא"ש שם.
ס כלעיל סוף א.
סא רא"ש שם. מור ויזע"ע סי' י. מ"א סי' יא (אלא שהרא"ש והמור ויזע"ע מבשרים בזה בעירוב מבוי מבוי בפני עצמו. ואנו פוסקים בזה בחתום דלעיל).
סב אבל לא לזי וקודר, כלעיל שם ושי"ג.
סג סוף לה.
סד ראב"ד בהשגות פ"ה הכ"ד. מ"א סי' ה (אלא שהמ"א כתב שהוה רוקח ברה"ר, וכאן מבואר שצ"ה גם במבוי. וראה ח"י צ"צ ר"ג, ג.
סה תני"א סי' שפ"ג סי' ג. וסי' שפ"ד סוף סי' ג. דא"כ בעיר חוקפת שם נכריים לא יונייב צורת פתח (שהרי הנכרים יש להם דריסת תל במבוי) כיון דבישראל צריך לערוב בנכרי צריך דשכור. עיין סי' שפ"ב סי' ב"טו סי' ה (שכתב טעם אחר). וסי' שפ"ג סכ"ו בתני"א סי' כז (כשם תרומת הדשן סי' עז והגהות מיימנות שם בשם מור"ם. שאפשר לחלק מבוי בין ישראל לנכרים בצורת הפתח) דו"ק. אלא צריך לומר שגם בישראל אין דריסת הרגל אוסרת בה.
סו תוס' נ"ב, א ד"ה כמאן.

מח גזר'א שם. מור ויזע"ע שם.
מט ע"י מור ויזע"ע סי' ק' ד (שמשמע מרא"ש ומור שם בענין של רבים צריך היכר).
נ ראה מ"מ פ"ה ה"ט. שו"ע סי"ה. וכלעיל ריש ס"א. וכלעיל סי' שפ"ט סי' ס"ד שהר"ר גבורה נותרת רק בדלתות.
נא בריה"א שם נ"ב, א.
נב רש"י שם ד"ה אלא לאורכה. מור ויזע"ע סי' י.
נג תוס' נ"ב, א ד"ה כמאן. מ"א שם. וא"כ קאי על זה מ"ש בגמרא שם נ"ב, ב דעמור דקה (שצריך כל מבוי איצטבא על פתחו).
נד ע"י מ"א סי' שס"ד ס"ג [ג] שהצד אסור על מבוי אפילו בדריסת תל לבד. ובב"י שם ד"ה כתב הרב רבינו ידונתן, וראה לקמן סי' א.
נה סוף סוף פ"ה מ, לענין הצד שלא נשתתף עם הדמיו. וכ"ה כאן בהצרות שמצד זה של מבוי כי או כמבואות שמצד זה של הר"ר כו'.
נו דב' פ"א לישנא קמא שם. וכוותיה פסק מור"ם מרומבונר בפסקי עירובין סי' קכה. רא"ש פ"ה סי' ט. מור ויזע"ע סי' ע"ג. ע"י דרכי משה סי' א. וסי' שס"ג ס"א (ולעיל שם סי' א). שאפשר לחלק מבוא לרוחב.
נז רש"י שם ד"ה אבל לרוב.
נח רא"ש שם בשם תוס' וכשם מור"ם מרומבונר. הגהות

הלכות עירובין שצב

תתכר

שהיא רגל המותרת במקומה אינה אוסרת על החיצונה בדריסת רגלה בלבד בלא תשמיש¹⁰ הואיל ועיקר תשמיש החיצונה הוא לבני החיצונה¹¹ ואע"פ שהפנימית יש לה ג"כ רשות להשתמש בה בחול מ"מ כיון שעבשיו בשבת מסתלקת היא מלהשתמש בחיצונה מפני שלא עירבה עמה הרי זה מועיל לשלא תאסר על החיצונה בהעברה ברגל בלבד הואיל ואין תשמיש החיצונה שוה לשניהם אלא הוא לבני החיצונה יותר מלבני הפנימית כמ"ש בס' שפ"ד¹² אף כאן כיון שנחלקו רשויות ובני רשות זו סילקו עצמן להשתמש ברשות זו כשבת הרי זה מועיל הואיל ואינן שוות לשניהם שכל אחת היא צריכה לאותם הדרים שם ואינה צריכה כל כך להדרים אצל רשות השניה שהרי יש להם רשות שלפניהם שיכולים להשתמש בה כל הפצם ויש להם ג"כ פתח לצאת בו אם ירצו לפיכך אין אותם שאין דרים שם אוסרים על הדרים שם בדריסת רגלם בלבד.

ואפילו מכוי שאין לו אלא פתח אחד וחלקוהו לרחבו בצורת פתח או בפסין אין הפנימים אוסרים על החיצונים¹³ כמ"ש בס' שם¹⁴ מפני שרומה לב' הצרות זו לפניו מזו שהשמיש החיצונה אינו שוה לשניהם.

משא"כ כשהלקוהו לארכו שתשמיש המכוי שבאמצע הוא שוה לבני כ' הצדדים¹⁵ לכן הם אוסרים זה על זה אפילו בדריסת רגל בלבד אע"פ שסילקו עצמן מתשמיש מחמת שלא עירבו עד שיעשו סילוק במעשה דהיינו איצטבא על פתח כל חצר וחצר כמו שנתבאר בס' שפ"ד¹⁶.

וכן כשעושים שוור לעיר של רבים אם השוור אינו מכוי שלם אלא משיירים מקצתו בלבד שמעירב לעצמו צריכים לחלוק שם רשויות בצורת פתח או בפסין אם אינו רחב יותר מעשר¹⁷.

ואפילו בעיר של יחיד מועילים פסין וצורת פתח לחלוק רשויות שיערבו אלו לעצמן ואלו לעצמן אף על פי שהורגלו כבר לערב יחד שיתוף אחד¹⁸.

אבל לחי וקורה שבפתחי המבואות¹⁹ אף על פי שהם מועילים להכשיר המבואות²⁰ אינן מועילים לחלקם ולסלקם זה מזה לענין עירוב שיערבו אלו לעצמן ואלו לעצמן²¹ בעיר של יחיד²² או אפילו בעיר של רבים לענין שאם מכוי אחד לא שיתף אפילו לעצמו שלא יאסור על כולם²³ בלא איצטבא²⁴:

ז כמה דברים אמורים כשכל המבואות הם מוכשרים במחיצות כהלכתן²⁵ בין שהכשרים

עו חזיר למ"ש לעיל סוף ס"ד, בעיר שעירב כל מבוי בפני עצמו, שנתבאר שם החלוק בין עיר של יחיד לעיר של רבים.
עז כהלעיל ס' ישבג ס"א.
עח תוס' שם ד"ה מבוי. ראש' שם בשם הירושלמי (לענין קורה). מור ושוע' ס' ששבג ס"א. לעיל שם ס"ח.
עט שגם כשעירב כל מבוי בפני עצמו שאוסרים זה על זה עד שיעשו איצטבא, כהלעיל ס"ד.
פ יהיו רגל האמורה במקומה ואוסרת על כולם, כמו בחצר פנימית שלא עירבה לעצמו, וכלעיל ס' ששבג ס"ב.
פא שמועילה אף בלא שיתף לעצמו, כמבואר בתוס' נד, א ד"ה אלמא. תוספת שבת ס' ששק ס"ק ו.
פב דין[ו] פ"ה ה"ט. ש"ע ס"ה. וכלעיל ריש ס"א.

טז תוס' גזג, ב ד"ה הפנימית. וכלעיל ס' ששק סוף ס"ב.
טח תוס' שם ד"ה אבל.
טט מקף פ.
ע ראש' ומרדכי והגהה מיימוניות שם. מור ושוע' ס' ששבג ס"א.
עא מקף לה.
עב תוס' גזג, א ד"ה כמאן. שם גזג, ב ד"ה אבל. מ"א ס' ששבג ס"ק ג.
עג סוף מקף פ. וכלעיל בתחלת המעף, שאו בס' סילוק מתשמיש בלבד.
עד ראש' שם בשם תוס'. ואם הוא מכוי שלם נתבאר לעיל ריש ס"ד שצריך איצטבא.
עה רב פא שם לשינוי קמא דאמר אבל ברחבה מערבין (ובברייתא שם מיידי בעיר של יחיד כו').

הלכות עירובין שצב

התכה

על ידי לחי או קורה בין שהם בענין שאינם צריכים לתיקון כלל¹⁹ כגון עיר המוקפת חומה ויש לה דלתות שאין מבוואותיה צריכים תיקון אבל עיר שמבוואותיה צריכים תיקון ויכולים להכשיר מקצת מבוואות העיר ולהניח השאר בלא תיקון ואין המבוואות שאינם מתוקנים אוסרים על המתוקנים אפילו אין ביניהם צורת פתח או פסין אלא לחי או קורה²⁰ ואפילו היא עיר של יחיד ומתחלה הורגלו לערב עירוב אחד שהיו כל המבוואות מתוקנים ואחר כך נפרצו ואפילו מכיו אחד יכולים לחלק לרובו על ידי לחי שיעמדו באמצעותו כמו שנתבאר בסמוך שם²¹ ואין שאר בני המבוי שהיון ללחי אוסרים על הפנימית מחמת שלא עירבו עמהם כיון שהחיצונים אוסרים למלטל במבוי ואי אפשר להם לערב כלל²².

(ומטעם זה אפילו אם המבוואות שאינם מתוקנים יש להם דריסת רגל על המתוקנים אינם אוסרים עליהם כיון שאינן יכולים לערב עמהם²³ והוא הדין אם כולם מתוקנים אלא שמפסיק ביניהם מקום האסור כמלמול מחמת שאינו מוקף מחדית בהלכתן אף על פי שמקצתם לא עירבו אין אוסרים ולא אמרו שהגל האסורה במקומה אוסרת שלא במקומה אלא בב' חצרות זו לפניו מזו שיכולות לערב יחד²⁴).

ועיר המוקפת חומה ויש לה דלתות ננעלים רק שבפתח אחד אין לה דלת וגם אין שם משקוף שיהא נרנן משום צורת פתח אלא מוזהות בלבד הרי מוזהות אלו אינן גרועים מלחי שמועיל למבוואות המפולשים לרשות הרבים וא"כ אם אין בעיר רשות הרבים אע"פ שמבוואותיה מפורשים לסרמאי שהיא רשות הרבים הרי היא נותרת בלחי שמכאן והלחת שמכאן ושבו אין שאר מבוואותיה צריכים תיקון ואי אפשר להם ליחלק בעירובם אלא על דרך שנתבאר ואם יש בה פרצה האוסרת כמל הכשרה ויכולים לערב חציה ולהניח חציה כלי הכשר²⁵:

ז (וכל זה כשבני המבוואות עוברים זה על זה בשבת אבל ב' מבוואות הפתוחים זה לזה ופתוחים ג"כ לרשות הרבים שרוצים להסתלק זה מזה שלא לעבור זה על זה בשבת אלא כל אחד ילך לרשות הרבים דרך פתחו יש אומרים²⁶ שיכולים לערב כל אחד לעצמו אף על פי שאין ביניהם צורת פתח או פסין אלא לחי או קורה²⁷ אם אין שם רוחב יותר מעשר שכיון שאינן עוברים זה על זה אינן אוסרים זה על זה²⁸ כמו שהחצר הפתוחה למבוי ואינה עוברת בו בשבת אינה אוסרת אם יש לה פתח אחד למבוי אחר כמו שנתבאר בס' שם²⁹).

ולפי זה אם מבוי אחד עירב לעצמו והשני לא עירב כלל כופין אותו על מרת סדום³⁰ שלא יעבור בשבת על זה שעירב כדי שלא יאסר עליו כיון שיש לו פתח אחר לצאת

וכ"ה כוונתו בס"י שפ"ו סק"ב (הואיל שיש להם דרך אחר לצאת כופין אותו כ"ה) ע"ש סק"ג. ואפשר שכל זה נתכוין ה"מ"א שם ס"ב (ואין להם דריסת הרגל זה על זה) ובס"ה זה ס"ו (מתני לחי או קורה) דרו"ק.
צא כדלעיל סי' שס"ד ס"ה (היינו שנקשה צורת הפתח בכל אחד מרמאי הפתוחים לרשות הרבים).
צב ע"י לשון הרב רבינו יהונתן ג' א"ה איתמר מבוי עקום, הובא בב"י סי' שס"ד ו"ה ובת הרב רבינו יהונתן.
צג סוף מ.
צד מ"א סי' שפ"ו ס"ק ב.

גא ע"י גמרא ורא"ש ובהא אתי שפיר קושיית המ"א ס"ק י"א על רמ"א ס"ז וצ"ע.
גב רא"ש שם כשם הירושלמי.
גה סוף מ.
גו רבי"ש ס"י ת"ה ב"י רס"י שס"ד. ס"ז ס"ז שס"ג ס"ק כב.
גז ראה לעיל סי' שפ"ב ס"ב.
גח רמ"א ס"י שפ"ב ס"ב. וראה מ"א שם ס"ק ג.
גט רבי"ש שם. ב"י סי' שס"ד. מ"א סי' שס"ג ס"ק ד.
צ ע"י מ"א סי' שס"ד סוף ס"ק ג (דצורת הפתח פשיטא רמב"ע). ודחלק דבריו ע"כ מיידי שלא בצורת פתח וה"ה לפניו. ע"י מ"א ס"י ס"ז שס"ג ס"ק ב"ז (דמני בלחי).

התכו

הלכות עירובין שצבי-שצג

לרשות הרבים כמו שכופין את החצר שלא עירבה במבוי שלא תעבור בו בשבת אם יש לה פתח למבוי אחר לעבור דרך עליו לרשות הרבים כמו שנתבאר שם.

ואין צריך לומר אם עירבו ב' המבואות זה לעצמו וזה לעצמו ובשבת בא אחד לעבור על חבירו שיכול לעכב עליו כיון שכבר גילה דעתו שסילק דריסת רגלו מעל חבירו במה שעירב לעצמו^א.

במה דברים אמורים בעיר שמבואותיה צריכים תיקון ותקוני מבואות אלו בצורת פתח לצד רשות הרבים ולחי או קורה ביניהם כדן מבוי עקים שנתבאר בס' ש"ד^ב אבל עיר המוקפת חומה כענין שאין מבואותיה צריכים תיקון מפני שנעשית כולה כחצר אחת של רבים כמו שנתבאר אינן יכולים לחלוק מבואותיה לערב אלו לעצמן ואלו לעצמן אלא בצורת פתח או בפסין כמי שרצה לחלוק חצר אחת לשתיים אבל לחי וקורה אינן מועילות^ג אפילו אם לא יעברו זה על זה בשבת שאינן אוסרים בדריסת רגלם מ"מ אוסרים זה את זה במה שכל אחד פרוץ במילואו למקום האסור לו שהרי אסור למלמל מבתי מבוי זה למבוי אחר שלא עירב עמו ולתקן פרצת חצר צריך צורת פתח או פסין כמו שנתבאר בס' ש"ע^ד משא"כ עיר שמבואותיה צריכות תיקון אוי כל מבוי המתוקן בפתחו בלחי או קורה יש תורת פתח עליו ולא שם פרצה לפיכך מועיל בו סילוק דריסת הרגל כמו שמועיל בחצר הפתוחה^ה כמו שנתבאר):

ח עיר של רבים שנתמטטה ועמדה על חמשים דיוורין מערבין כולה ואין צריך שיעיר^ו:

ט המוכה בשיתוף לכל בני העיר^ז אם מערב עירוב אחד לכולם^ח אינו צריך להודיע להם שזכות הוא להם.

ידין מי ששכח ולא נשתתף עם בני העיר^ט או מי שהלך לשבות בעיר אחרת^י או נכרי שדר עמהם בעיר^{יא} דין הכל כדנים בחצר ובמבוי^{יב}:

שצג דין עירוב [ב]ו"ט שחל בערב שבת ודין בין השמשות לעירוב ובו ג' סעיפים:

א אין מערבין עירובי חצרות ושיתופי מבואות ב"ו"ט שחל להיות בערב שבת * מפני שנראה כמתקן דבר ג'.

ואם הלך ב' ימים מוכיב כיום ה' וביום ו' ושכח ולא עירב מערב יום טוב יערב כיום טוב

צח הרב רבינו יהונתן שם. ע"י מ"א סי' ססד שם. וראה

חי' צ"צ ר"ג.

צז סעף ה.

צז מ"א סוסי' זח.

צח סעף לה.

צט לב' מבואות, רלעיל סי' שמו ס"ט.

ק רב הונא רוב יתירה ס', א. לפירוש הרא"ש פ"ה סי"א, והלכתא לקולא. מור וש"ע ס"ו.

קא רמב"ם פ"ה הל"ג תחתיתין סוף פ"ז פא, ב. ש"ע ס"ה. וברלעיל סי' שמו ס"ב ומפ"ו.

קב משא"כ בשמערב להצאן (מ"ג שם).

קג ראה לעיל סי' שם ס"א. סי' שצא ס"א.

קד ראה לעיל סי' שצא ס"א.

קה ראה לעיל סי' שצא ס"ב.

קו רמב"ם שם. ש"ע שם.

סימן שצג

א ברייתא ביצה טז, ב כ"ק. מור וש"ע ס"א.

ב רש"י שם ד"ה עירובי חצרות. מ"א סי' תקכח ס"ק א. דקא כחוס' עירובין ל"ח ר"ה ורבי אליעזר שהוא משום הכנה (גם בעירובי חצרות). עיין מג"א סוף סי' השו ובסי' ח"ו ס"ב (שבעירובי תחומין בפת צריך לקרוא עליו שם פת, והיו חבנה. משא"כ בעירובי חצרות אין היו עירוב אפילו בלא אמירה, כרלעיל סוסי' שמו) ודו"ק. וראה גם לעיל שלמ' ס"ו. ואם יש לכלול בעירוב גם את הפלגול ב"ט"ט ראה לקמן סי' תקח ס"ד.